

Lausunto

31.10.2025

Asia: VN/20605/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen) myös lausuntopyynnön jakelulistan ulkopuolelta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ja väliaikaisesti muutettavaksi hyvinvointialueesta annettua lakia. Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä. Lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ehdotettu alijäämän kattamismääräajan jatkamista koskeva sääntely olisi voimassa 31.12.2029 asti.

Meri-Lapin kunnat pitävät välttämättömänä lisääjän antamista hyvinvointialueille alijäämien kattamiseen ja lain astumista voimaan mahdollisimman pian. Rahoituslaki tulee avata siten, että se mahdollistaa Lapin hyvinvointialueella työskentelevälle arviointiryhmälle ratkaisun, joka turvaa palveluverkon säilymisen laajemmin kuin arviointiryhmän nykyinen esitys voimassa olevan rahoituslain puitteissa mahdollistaa. Nyt talouden sopeutuksen toimeenpanoaikataulu aiheuttaa palveluverkon keskittämisen ilman asianmukaisia vaikutusten arviointeja hyvinvointialueen tuottamien lakisääteisten palveluiden järjestämiseen tai palvelutuotannon muutosten aiheuttamiin, muualle siirtyviin kustannuksiin (mm. investoinnit, ostopalvelut).

Lapin osalta kesäkuussa 2025 nimetty arviointityöryhmä on aloittanut jo esitysten tekemisen sopeuttamistoimenpiteiksi. Nyt jo tiedossa olevien esitysten pohjalta erikoissairaanhoidon palveluita keskitetään, perusterveydenhuollon verkkoa supistetaan ja palveluiden laatua, saatavuutta sekä saavutettavuutta rajataan. Lapin hyvinvointialueen kumulatiiviseksi alijäämäksi vuosilta 2023 ja 2024 on muodostunut 177,4 M€, jonka pääasiallinen aiheuttaja (60%) on siirtymätasauksen leikkaus rahoitukseen. Vuosittainen sopeutustarve nykyisillä alijäämillä on noin 40 miljoonaa euroa seuraavien neljän vuoden aikana. Näkemyksemme mukaan ihmisten perusoikeuksien tulee mennä talouden tasapainotuksen edelle ja yhdymme oikeuskanslerin ratkaisuun, että hyvinvointialueet eivät voi jättää palveluita hoitamatta alijäämien vuoksi.

Meri-Lapin kunnat pitävät välttämättömänä, että sääntelyä muutetaan siten, että kaikki hyvinvointialueet saavat lisäaikaa alijäämien kattamiseen ja ihmisten lakisääteiset oikeudet palveluihin turvataan yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa. Soteuudistuksen keskeisimpinä tavoitteina oli parantaa palveluiden saatavuutta ja laatua, sekä hillitä kustannusten kasvua. Liian nopea alijäämien kattaminen vähentää hyvinvointialueiden lakisääteisten palveluiden määrää, saavutettavuutta ja laatua sekä pahimmassa tapauksessa aiheuttaa kustannusten ja hoitovelan kasvua niiden hillitsemisen sijaan. Esitämme, että hallitus korjaa rahoituslain epäkohdat pikimmiten ja osoittaa sitoutumisensa alueellisen tasa-arvon, elinvoiman ja palveluiden saavutettavuuden turvaamiseen koko Suomessa.

Meri-Lapin kehittämiskeskus ry on Kemin, Tornion ja Haaparannan kaupunkien sekä Keminmaan, Simon, Tervolan ja Ylitornion kuntien vapaaehtoinen yhteistyöelin. Meri-Lapin kehittämiskeskuksen toiminta-ajatuksena on tukea ja edistää Meri-Lappi-Haaparanta alueen markkinointia ja

edunvalvontaa, elinkeinojen kehittämistä, kansainvälistymistä sekä palvelutoimintaa kuntien vapaaehtoisella yhteistyöllä.

Moisanen Sari
Meri-Lapin kehittämiskeskus ry